КОЛОКВИЈУМ ИЗ ЕЛЕКТРОМАГНЕТИКЕ (ОЕ, ОС, ИР)

5. новембар 2011.

Напомене. Колоквијум траје 150 минута. Није дозвољено напуштање сале 90 минута од почетка колоквијума. Писати искључиво хемијском оловком. Дозвољена је употреба само овога папира и вежбанке, који се морају заједно предати. Дозвољена је и употреба непрограмабилних калкулатора. Питања радити искључиво на овоме папиру, а задатке искључиво у вежбанци. Коначне одговоре на питања и тражена извођења уписати у одговарајуће кућице, уцртати у дијаграме или заокружити понуђене одговоре. Одговори без извођења се неће признати. Свако питање носи по 5 поена, а задатак по 20 поена.

Попунити податке о кандидату у следећој таблици. Исте податке написати и на омоту вежбанке.

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ		Укупно поена
Индекс година/број	Презиме и име	
/		

ПИТАЊА				ЗАДАЦИ	
1	2	3	4	1	2

ПИТАЊА

1. Полазећи од диференцијалних једначина које описују електростатичко поље и везе између електростатичког потенцијала и електричног поља, извести диференцијалну једначину коју задовољава електростатички потенцијал у простору у коме је позната густина слободног наелектрисања ρ уколико је средина (а) линеарна и хомогена и (б) линеарна и нехомогена.

(а)
(б)

2. У лопти од диелектрика постоји заостала поларизација дата изразом $\mathbf{P} = P_0 \frac{r}{a} \mathbf{i}_r$, $0 \le r < a$, где је P_0 константа, а $\mathbf{i}_r$ јединични вектор у радијалном правцу сферног координатног система чији се координатни почетак поклапа са центром лопте. Одредити израз за густину запреминског и површинског везаног наелектрисања.

3. Вектор магнетске индукције, у Декартовом координатном систему, дат је изразом $\mathbf{B} = \frac{B_0}{d^3}\left(y^3\, \mathbf{i}_x + x^3\, \mathbf{i}_y\right)$, $-d \le x, y \le d$, где су B_0 и d константе. Да ли постоје струје којима је могуће остварити овакво стационарно магнетско поље? Образложити одговор.

4. Написати потпуни систем Максвелових једначина за стационарно струјно поље у диференцијалном облику.

ЗАДАЦИ

1. Три танка паралелна жичана проводника постављена су у ваздуху паралелно проводној равни. Попречни пресек система је приказан на слици. Полупречник сваке жице је $a = 0{,}2\ \mathrm{mm}$. Растојање између оса суседних проводника је $d = 10\ \mathrm{mm}$, а висина $h = 100\ \mathrm{mm}$. Електростатички потенцијал првог жичаног проводника је $V_1 = 220\ \mathrm{V}$ у односу на проводну раван. Други жичани проводник је кратко спојен за проводну раван. (а) Израчунати коефицијенте потенцијала овог система. (б) Уколико је трећи жичани проводник ненаелектрисан, израчунати његов потенцијал, V_3.

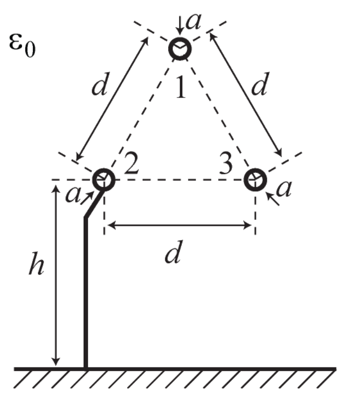

2. Плочасти кондензатор са квадратним електродама странице a, приказан на слици, испуњен је нехомогеним несавршеним диелектриком дебљине d, пермитивности $\varepsilon(z) = \varepsilon_0\left(2 + \frac{z}{d}\right)$, специфичне проводности $\sigma(z) = \sigma_0\left(3 + \frac{z}{d}\right)$ и пермеабилности μ_0, где су ε_0, σ_0 и μ_0 константе, а $0 \le z \le d$. Електроде су врло танке, а проводник од кога су начињене може се сматрати савршеним. Кондензатор је прикључен на идеалан напонски генератор сталног напона U. Занемарујући ефекте крајева одредити: (а) вектор густине запреминске струје у диелектрику, (б) проводност кондензатора и (в) густину запреминског слободног наелектрисања у кондензатору.

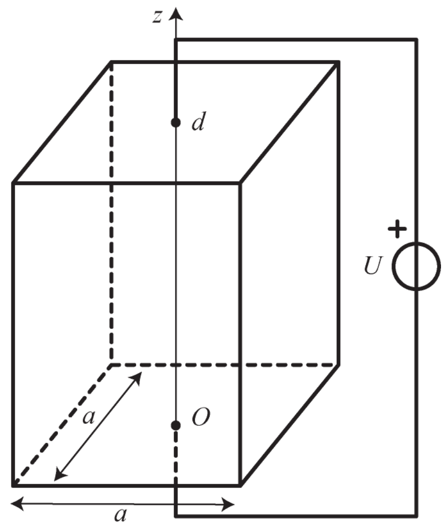

Напомена: израз за дивергенцију у сферном координатном систему гласи

$$\operatorname{div}\mathbf{A} = \frac{1}{r^2}\frac{\partial}{\partial r}\left(A_r r^2\right) + \frac{1}{r\sin\theta}\frac{\partial}{\partial\theta}\left(A_\theta \sin\theta\right) + \frac{1}{r\sin\theta}\frac{\partial A_\phi}{\partial\phi}.$$

ОДГОВОРИ НА ПИТАЊА И РЕШЕЊА ЗАДАТАКА СА КОЛОКВИЈУМА ИЗ ЕЛЕКТРОМАГНЕТИКЕ (ОЕ, ОС, ИР), ОДРЖАНОГ 5. НОВЕМБРА 2011. ГОДИНЕ

ПИТАЊА

1. (а) $\Delta V + \frac{1}{\varepsilon} \operatorname{grad} V \cdot \operatorname{grad} \varepsilon = -\frac{\rho}{\varepsilon}$. (б) $\Delta V = -\frac{\rho}{\varepsilon}$.

2. $\rho_\mathrm{v} = -\frac{3P_0}{a}$, $\rho_\mathrm{sv} = P_0$.

3. Могуће је остварити задато стационарно магнетско поље јер је $\operatorname{div} \mathbf{B} = 0$. Струје су одређене са $\operatorname{rot} \mathbf{H} = \mathbf{J}$.

4. $\operatorname{rot} \mathbf{E} = 0$, $\operatorname{div} \mathbf{J} = 0$, $\mathbf{J} = \mathbf{J}(\mathbf{E})$.

ЗАДАЦИ

1. (а) $a_{11} = \frac{1}{2\pi\varepsilon_0} \ln \frac{2\left(h + \frac{d\sqrt{3}}{2}\right)}{a} = 125{,}7 \cdot 10^9 \,\frac{\mathrm{m}}{\mathrm{F}}$, $a_{22} = a_{33} = \frac{1}{2\pi\varepsilon_0} \ln \frac{2h}{a} = 124{,}2 \cdot 10^9 \,\frac{\mathrm{m}}{\mathrm{F}}$,

$$a_{12} = a_{21} = a_{13} = a_{31} = \frac{1}{2\pi\varepsilon_0} \ln \frac{\sqrt{\left(2h + \frac{d\sqrt{3}}{2}\right)^2 + \left(\frac{d\sqrt{3}}{4}\right)^2}}{d} = 54{,}6 \cdot 10^9 \,\frac{\mathrm{m}}{\mathrm{F}},\ a_{23} = a_{32} = \frac{1}{2\pi\varepsilon_0} \ln \frac{\sqrt{d^2 + 4h^2}}{d} = 53{,}9 \cdot 10^9 \,\frac{\mathrm{m}}{\mathrm{F}}.$$

(б) $V_3 = \frac{a_{31} - a_{32}\frac{a_{21}}{a_{22}}}{a_{11} - a_{21}\frac{a_{12}}{a_{22}}} V_1 \approx 67\ \mathrm{V}$.

2. (а) $\mathbf{J} = -\frac{\sigma_0 U}{d \ln\frac{4}{3}} \mathbf{i}_z$. (б) $G = \frac{a^2 \sigma_0}{d \ln \frac{4}{3}}$. (в) $\rho = \operatorname{div}\mathbf{D} = -\frac{\varepsilon_0 U}{d^2 \left(3 + \frac{z}{d}\right)^2 \ln\frac{4}{3}}$.